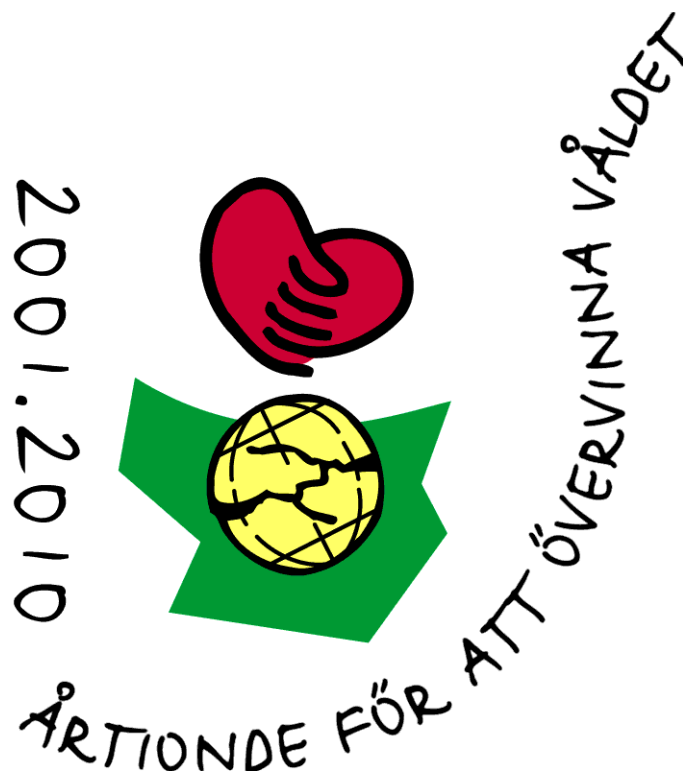

Rapport från ekumeniska fredskonferensen

"Gör oss till redskap för din fred"

3-5 juni 2005 i Malmö

Av: Daniel Uddling
Sveriges Kristna Råd
November 2005

Inledning

Sveriges Kristna Råd, Kristna Fredsrörelsen, Liv & Fredsinstitutet, Serbisk-ortodoxa kyrkan och Malmö Kristna Råd arrangerade en ekumenisk fredskonferens i Malmö 3-5 juni 2005. Syftet med konferensen var att inspirera och utmanas av lokala och internationella exempel på hur kyrkor och kyrkliga företrädare arbetar för fred.

Konferensen riktade sig till både församlingsmedlemmar och kyrkoledare som har ett intresse av att arbeta för en fredskultur. Sammantaget var 91 personer närvarande under konferensen, både medverkande och deltagare.

Konferensen i Malmö relaterade internationellt till Kyrkornas Världsråd och "Årtiondet för att övervinna våld" (Decade to Overcome Violence), 2001-2010. Årtiondet kallar kyrkor och människor av god vilja att tillsammans arbeta för fred, rättvisa och försoning på alla nivåer i samhället.

Årtiondet kan sammanfattas i följande "att-satser":

- Att arbeta tillsammans för fred, rättvisa och försoning på alla nivåer- lokala, regional och global.
- Att söka kreativa förhållningssätt till fredsbyggande, förhållningssätt som är i överensstämmande med evangeliets anda.
- Att samverka och samarbeta med lokala gemenskaper, sekulära rörelser och människor av annan levande tro för att främja en fredskultur.
- Att stärka människor som systematiskt förtrycks av våld och att handla i solidaritet med alla som kämpar för fred och skapelsens integritet.
- Att göra bot tillsammans för vår delaktighet i våld och att engagera oss i teologisk reflektion som kan övervinna våldets grammatik och praktiserande av våld.

Mot bakgrund av att vi 2005 kommit halvvägs in i årtiondet önskade vi som arrangörer att bjuda in till en ekumenisk fredskonferens i syfte att genom personliga, lokala och internationella exempel inspirera och utmana församlingar i att arbeta för ett samhälle som kännetecknas av fred, försoning, mångfald och tolerans.

Behovet av fred och försoning är stort i världen såväl som här hemma i Sverige. Även om terminologin genom ord som fred, ickevåld, försoning, rättvisa, lätt får oss att tänka på konflikter i olika delar av världen så finns det ett behov av en mer självkritisk hållning kring hur vi lever i Sverige idag. Segregation, Sveriges roll som vapenexportör, barn och vuxna som far illa, människor som upplever ett utanförskap, fysiskt- såväl som strukturellt våld är sätt på vilket våld finns Sverige idag. Mot bakgrund av en samhällsanalys finns naturligtvis många frågor att ställa, men en fråga som vi vill lyfta är: Vad gör kyrkan för att främja en fredskultur?

Vi vill tro att kyrkan är en viktig aktör för att främja en fredskultur, både i Sverige idag och i ett internationellt perspektiv. Vi tror också att det pågår många intressanta fredsinitiativ bland kyrkor i Sverige idag som det vore intressant att få veta mer om. Inspiration, analys, kunskap och aktion är viktiga ord och kanske kan vi komma en bit mot ett fredligare mål genom en ekumenisk fredskonferens.

Underlag för denna rapport bygger på rapporter från seminarier, anföranden och reflektionsgrupper från konferensen. Dessutom har en antal utvärderingar av konferensen,

skrivna av konferensdeltagare, studerats. Urvalet har gjorts av SKR och Daniel Uddling, som också är författaren till rapporten.

Planering och genomförande

Sveriges Kristna Råd hade ett huvudansvar för konferensen planering och genomförande. Inom Sveriges Kristna Råd låg huvudansvaret på Fredskulturprogrammet och koordinatören Daniel Uddling. Under våren 2005 arbetade Joanna Lilja som vikarie på 50% inom fredskulturprogrammet och av detta följde att Joanna också arbetade med planering och genomförande av konferensen. En nationell planeringsgrupp bestående av representanter från Kristna Fredsrörelsen (Martin Smedjeback), Liv & Fredsinstitutet (Ulla Vinterhav, Lisa Minnhagen), Serbisk-ortodoxa kyrkan (Neb Grujic), och Svenska kyrkan (Roger Marklund) arbetade aktivt i planering och genomförandet av konferensen. Dessutom fanns lokal uppbackning av konferensen genom samarbete med Malmö Kristna Råd och dess ordförande kyrkoherde Magnus Roos.

Upplägg

Konferensen inleddes fredagen den 3 juni efter lunch och slutade söndag den 5 juni efter lunch. Metodiken byggde på att *se*, *analysera* och *handla*. **Se:** först måste vi se var vi står, vilken vår tradition är och vilka problem i världen vi har som utmanar oss. **Analysera:** nästa steg är att fundera ut hur vi kan lösa problemen vi står inför och vilka metoder har vi att tillgå, vad vill vi prioritera, osv. **Handla:** sista steget är att välja ut några konkreta utmaningar att jobba kring, se hur vi kan göra det i vår specifika kontext och skapa en handlingsplan hur vi ska göra det. Detta är en metodik som är mycket använd och har sina rötter i den katolska befrielsesteologin som kom till i Latinamerika.

Fredagen ägnades åt perspektivet ”att se”, utifrån frågan: Tro och fred = sant? Lördagen fokuserade på ”att analysera” och frågan: Kyrkan – krigshetsare eller fredsmäklare? Söndagen handlade sedan om att komma till konkretion, ”att handla”: Att göra kyrkorna till fredskyrkor. En speciellt metodik PM hade inför konferensen arbetas fram av Martin Smedjeback från Kristna Fredsrörelsen. De olika perspektiven ”att se, analysera och handla”, bearbetades sedan i mindre reflektionsgrupper med speciellt tillfrågade reflektionsgruppsledare. Diskussionerna i reflektionsgrupperna återges till viss del i **Bilaga 3**.

Konferensens upplägg syftade till att skapa en balans mellan aktivt deltagande och aktivt lyssnande. För att uppnå syftet var upplägget balanserat av anföranden, seminarier och samtal i reflektionsgrupper. Genom upplägget var förhoppningen att konferensdeltagarna skulle inspireras och utmanas genom att se att kyrkor faktiskt kan åstadkomma förändring, verka för en fredskultur lokalt, nationellt och internationellt. Eftersom vissa av programpunkterna i konferensen var på engelska fanns möjlighet till tolkning från såväl svenska till engelska som från engelska till svenska.

För information om konferensen program och upplägg, se bilaga 1.

Innehåll

Vid genomläsning av rapporter och utvärderingar från konferensen är det övergripande intrycket att konferensen som helhet fungerat mycket bra. Bedömningen är att för få utvärderingar (12 st.) lämnades in för att kunna göra en rättvis bedömning av hur de olika programpunkterna upplevts på ett individuellt plan. Genom anteckningar från reflektionsgrupper samt rapport från processledaren Klaus Engell-Nielsen finns dock ett

underlag som gör det möjligt att dra generella slutsatser. Innehållsrapporteringen följer rubrikerna nedan.

Anföranden fredag 3 juni:

Under fredagen hölls anföranden av ärkebiskop KG Hammar, med kommentarer från Anna Åkerlund och Brian Palmer, samt Hans-Ulrich Gerber från Kyrkornas Världsråd. Både KG och Hansulrich anföranden höll en hög nivå. De intryck som redovisats från reflektionsgrupper och processledning är att KG:s anförande var mycket givande: Bland annat hans betoning av att göra upp med våra gudsbilder, vår förståelse av Gud, den terminologi vi använder för att beskriva Gud.

Kommentarerna från Anna och Brian var uppskattade. Upplevelsen var att tiden var för knapp för att följa upp KG:s, Annas och Brians presentationer och kommentarer. Dessutom efterlystes möjligheten att ställa frågor mot bakgrund av det som sades. Som tiden var nu gavs inte så stor möjlighet till samtal mellan KG, Anna och Brian, vilket också beklagades av ett flertal.

Anförandet av Hansulrich Gerber från Kyrkornas Världsråd var mycket uppskattat. Någon uttryckte det som att "jag nu förstår vad Decade to Overcome Violence handlar om". Presentationen var pedagogisk och professionell och användandet av power point gjorde det enkelt att följa, även för de som hade vissa problem med engelskan. Intressant statistik presenterades, till exempel att ca 4400 personer dör av direkt, fysiskt våld varje dag. Att hälften av dessa är självmord, därefter kommer våld mot kvinnor, våld mot barn och att krig och väpnade konflikter står för 1/6 av dödsfallen pga direkt, fysiskt våld.

Sammantaget är intrycket att anförandena den 3 juni höll hög klass, men att det samtidigt fanns så mycket substans i det som sades att det hade gått att "mjölka ur" än mer.

Seminarier

Rapporter från ett flertal av seminarierna finns att läsa i **bilaga 2**. Att göra en generell bedömning av seminarierna som helhet är inte så enkelt. Något som uttryckts som positivt är att det var en god balans mellan nationella och internationella exempel. Intrycket är också att det gavs goda möjligheter till diskussion och respons på de olika presentationerna. Den tid som var avsatt till seminarierna verkar ha varit fullt tillräcklig. Konferensen hade en stor variation av seminarier där följande seminariealternativ fanns att välja bland:

1. Att vägra hämnd och dela smärtan - sorgen som ett redskap för försoning i Mellanöstern

Seminariespråk engelska

Medverkande: Tamara Rabinovitz och Khaled Abu Awad, Parents Circle.

Moderator: Marie Körner, Lunds Stift (Svenska Kyrkan), stiftsadjunkt för [internationella frågor](#) och ekumenik.

2. Religion och konflikt

Seminariespråk engelska

Medverkande: Darryl Whitehead, Liv och Fredinstitutet.

Moderator: Lisa Minnhagen, Liv och Fredinstitutet.

3. Fredens växthus

Seminariespråk engelska

Medverkande: Malakal Dual Gar, Tut Maluth, Mary Lobojo, Gladys Jambi, Lisa Westby och Anna Franzen.

Moderator: Roger Marklund, Svenska Kyrkan, handläggare för folkbildning med internationell inriktning.

4. Konfrontation och ömhet: kristet ickevåld som Jesus efterföljelse

Seminariespråk svenska

Medverkande: Annika Spalde och Pelle Strindlund, författare och fredsaktivister.

Moderator: Martin Smedjeback, ickevåldssekreterare, Kristna Fredsrörelsen.

5. Kyrkornas roll i vapenexporten

Seminariespråk svenska

Medverkande: Lennart Molin, Sveriges Kristna Råd, direktor för ekumenisk diakoni/kyrkosamhälle.

Moderator: Håkan Mårtensson, Kristna Fredsrörelsen, projektsekreterare mänsklig säkerhet och nedrustning.

6. Berättelsen som Befriare

Seminariespråk engelska

Medverkande: Geraldine Monorama, bibliotekarie och folkbildare och Zukie Jafta, lärare och media rådgivare, från Sydafrika .

Moderator: Jenny Zetterqvist, Svenska kyrkan, handläggare för mänskliga rättigheter, demokrati och gender.

7. Samarbete för vår Rosengård

Seminariespråk svenska

Medverkande: kyrkoherde Magnus Roos, stadsfullmäktiges ordförande i Rosengård Andreas Konstantenides, Elisabeth Öberg Persson och Desirée Nilsson från samverkansprojektet Nattvandrarerna, ungdomsprästen Johannes Dencker och imamen Ali Ibrahim

Moderator: Magnus Roos, Svenska kyrkan, Kyrkoherde Västra Skrävlinge Församling.

8. Försoning på Balkan – Platsen för de andra i vår tro & liv.

Seminariespråk tolkning till svenska

Medverkande: Aleksandar Djakovac och Olivera Matejic, Serbisk-ortodoxa kyrkan, Kristna Kulturcentret i Belgrad.

För information om vad de olika seminarierna handlade om, se seminarieöversikten i bilaga 1.

Reflektionsgrupper

De dagliga samtal som hölls i reflektionsgrupperna var mycket uppskattade. Syftet att i reflektionsgrupperna följa upp intryck, utmana varandra och stödja varandra tycks ha fungerat på ett tillfredsställande sätt. Enligt processledaren, Klaus, som ansvarade för träffarna med reflektionsgruppledarna, var reflektionsgrupperna det som fungerade bäst under konferensen. Några kritiska kommentarer från passen med reflektionsgrupperna var att några av grupperna var för små, samt att den tid som var avsatt till träffarna inte var tillräcklig. Metodiken som låg till grund för samtalen i reflektionsgrupperna, *att se, analysera och handla*, tycks ha

fungerat mycket väl och intrycket vid genomläsning av rapporterna från reflektionsgrupperna är att samtalen och diskussionerna varit givande och öppenhjärtiga. Dessutom tycks det som att de stora föreläsningarna och diskussionerna på ett bra sätt sedan följts upp i de mindre reflektionsgrupperna. Eftersom man i varje reflektionsgrupp utsett en rapportör finns diskussionerna nedtecknade och erbjuder intressant läsning.

*För läsning av samtalen i reflektionsgrupperna se **bilaga 3**.*

Metodikerna för reflektionsgrupperna, *se, analysera, handla*, var konkret och uppskattad. Genom denna metodik gavs möjlighet till konkretion av diskussioner och intryck. En stor del av erfarenheterna från reflektionsgrupperna går att följa i minnesanteckningarna från det avslutande samtalet, se **bilaga 4**.

Som helhet, och som arrangör, känns det roligt att reflektionsgrupperna fungerade så bra och metoden med reflektionsgrupper går troligen att utveckla än mer.

Kvällsprogram och gudstjänster

Kvällsprogrammen under fredagen och lördagen följde samma mönster med först en gudstjänst och sedan kvällskafé. Under söndagen bestod gudstjänsten av en sändningsgudstjänst. Genom gudstjänsterna synliggjordes konferensens ekumeniska profil och för oss som arrangörer kändes det också viktigt att avsluta dagarna med gudstjänst för att tydliggöra att det är vi som kyrkor som är här för att samtala, utmanas och inspireras.

Genom gudstjänsterna gavs också en möjlighet till att synliggöra den lokala ekumeniken i Malmö. Den ekumeniska bredden på gudstjänsterna fördelade sig enligt följande: Fredag: ortodox kvällsbön i S:t Johannes kyrka (deltagande fader Mihai Radhu). Lördag: Gospelkonsert med andakt av Frälsningsarméns kommandör Hasse Kjellgren i S:t Johannes kyrka. Söndag: Sändningsgudstjänst i Vår Frälsares församling med predikan av den katolska biskopen Anders Arborelius.

Kvällskaféerna i S:t Johannes var mest en möjlighet för konferensdeltagarna att sitta ned och samtala. Det fanns inget program för samlingarna under kvällarna utan idén var att erbjuda en mötesplats för konferensdeltagarna att lära känna varandra och bygga vidare på tidigare relationer. Kaféerna på fredag och lördag kväll samlade tillsammans ett sextiotal personer.

Att själva konferensen var på ett ställe och kvällsprogrammen på ett annat, såväl gudstjänster som kvällskaféer, gjorde att det blev en hel del transporter på kvällarna. Detta var inte helt idealt och det är troligt att konferensens som helhet tjänat på att vara mer geografiskt sammanhållen. Någon av deltagarna gav i utvärderingen tyckte exempelvis att kapellet på Sjömansgården hade kunnat användas på ett bättre sätt. Som arrangörer får vi ta lärdom av detta inför framtida arrangemang.

Uppföljning

Erfarenheterna från konferensen visar att det vore intressant att bygga vidare på att utveckla mötesplatser där det lokala möter det internationella. År 2007 är Europa i fokus för årtiondet för att övervinna våld och SKR:s bedömning är att det både finns intresse och vilja att göra en kraftsamling då. Formerna för detta är på det nationella planet en fråga för framförallt arrangörerna av konferensen i Malmö, men lokala aktörer uppmanas att också anta utmaningen av vad det innebär att Europa är i fokus 2007. Någon form av uppföljning bör ske och för närvarande pågår diskussioner på SKR:s kansli för att se vad som är möjligt att göra.

Om det vidare finns ett intresse från konferensdeltagarna att även fortsättningsvis ha kontakt med arrangörerna av konferensen och inspireras i olika lokala sammanhang till fred, försoning och mångfald är det möjligt att upprätta en kontaktgrupp som i så fall SKR kan ansvara för. Mer om detta följer i kommande information.

Lärdomar

Det finns givetvis en rad lärdomar att dra av konferensen i Malmö. En lärdom och kontinuerlig utmaning för arrangörer av denna typ av arrangemang är att nå relevanta målgrupper för denna typ av insatser. Konferenser av de slag som ägde rum i Malmö 3-5 juni 2005 tenderar att nå de som redan har ett intresse för fredsfrågor och detta är gott nog, men det vore intressant om vi även skulle kunna intressera personer hos vilka vi vill väcka ett engagemang i arbetet för en fredskultur.

Möjligen var tidpunkten för konferensen något olycklig eftersom början av juni månad ofta är hektisk både i form av diverse skolavslutningar samt slutspurter inför kommande sommarsemestrar.

Att vissa av deltagarna under konferensen var engelsktalande gjorde också att vissa av programpunkterna möjligen upplevdes som svåra att relatera till. Det gäller exempelvis samtalen i de engelskspråkiga reflektionsgrupperna där instruktionerna om metodik och samtalsämnen kanske inte till fullo kommunicerats fram.

Press

Konferensen bevakades av följande tidningar: Kyrkans Tidning, Dagen, Broderskap och Sändaren. Artiklar och reflektioner från konferensen publicerades i Kyrkans Tidning, Dagen och Broderskap. I skrivande stund är det oklart om Sändaren publicerade något material.

Ekonomi

Finansiering för konferensen hade erhållits från Svenska Missionsrådet, Svenska kyrkan och Kristna Fredsrörelsen. Arrangörerna lyckades med att hålla sig inom budgetramarna.

Avslutning

SKR vill rikta ett stort tack till de samverkande arrangörerna, Svenska kyrkan, Liv & Fredsinstitutet, Serbisk ortodoxa kyrkan, Kristna Fredsrörelsen, samt Malmö Kristna Råd. Dessutom riktas ett stort tack till alla som på olika sätt deltog under konferensen, både som deltagare och som medverkande.

Ett särskilt tack bör riktas till de volontärer från Västra Skrävlinge församling i Malmö som hjälpte till på ett utomordentligt sätt vid de olika serveringstillfällena!

Uppdraget att verka för ett samhälle som kännetecknas av fred, försoning och mångfald vilar på oss alla. Vi som arrangörer av konferensen i Malmö den 3-5 juni 2005 antar utmaningen att bjuda in till en ny kyrklig fredskonferens under 2007, det år då Europa är i fokus för årtiondet för att övervinna våld. Om det dessförinnan finns intresse av att inspireras och utmanas i frågor som rör fred, försoning, mångfald och ickevåld ställer vi arrangörer gärna upp för besök och samtal. Det går bra att kontakta oss genom att använda kontaktuppgifterna nedan.

Vänliga fredshälsningar!

Daniel Uddling

Sveriges Kristna Råd
Daniel.uddling@skr.org
Telefon: 08-4536824, 0733-700915

Roger Marklund
Svenska kyrkan
Roger.marklund@svenskakyrkan.se
Telefon: 018-169641, 070-6255925

Lisa Minnhagen
Liv & Fredinstitutet
Lisa.minnhagen@life-peace.org

Ulla Vinterhav
Liv & Fredinstitutet
Ulla.vinterhav@life-peace.org

Martin Smedjeback
Kristna Fredsrörelsen
martin.smedjeback@krf.se
Telefon: 08-453 68 41, 070-257 90 97

Neb Grujic
Serbisk ortodoxa kyrkan
nebfuel@hotmail.com

Deltagarförteckning

NAMN

ORGANISATION

Bo Wirmark	Svenska Missionskyrkan
Anna Pettersson	
Mats Högelius	Svenska kyrkan
Kerstin Högelius	Svenska kyrkan
Maria Ericsson	Svenska kyrkan
Lennart Molin	Svenska Missionskyrkan
Ingrid Tyrberg	Svenska kyrkan
Karl-Johan Tyrberg	Svenska kyrkan
Kerstin Bergea	Svenska kyrkan
Catarina Segerbank	Svenska kyrkan
Vera Renella	Svenska kyrkan
Kerstin Phil	Svenska kyrkan
Lisa Bokne	Svenska Missionskyrkan
Anna Harrysson	Svenska Missionskyrkan
Stellan Eilert	Svenska kyrkan
Torgny Anderberg	Svenska kyrkan
Alexandra Cimbritz	Svenska kyrkan

Vidar Salvigsen	Kväkarna
Christina Johnsson	Raul Wallenberg Institutet
Sven Volk Jovinge	Katolska kyrkan
Gunnar Westerberg	Svenska Missionskyrkan
Lennart Uddling	Svenska kyrkan
Anders Hellborg	Svenska kyrkan
Maria Persson	Bilda
Hans Engdahl	Svenska kyrkan
Stina Magnusson	Svenska FN- förbundet
Wallentino Svartsemd	Svenska kyrkan
Lena Jönsson	Svenska kyrkan
Yohannes Tewolde	Svenska kyrkan
Mengeshatadesse	
Mekasha	Svenska kyrkan
Agneta N Jonasson	Svenska kyrkan
Matjec Grujic	Bilda
Elna Axelsson	Bilda
Ragnar Hallgren	
Katrin Laine	Broderskap
Sakari Laine	Broderskap
Ulrika Rothstein	Katolska kyrkan
Blazo Kozarski	Makedonsk Ortodoxa kyrkan
Daniel Adner	Katolska kyrkan
Tarekegn Adebo	Liv & Fredinstitutet
Karin Hollmer	Svenska kyrkan
Sara Högelius	Svenska kyrkan
Mona-Lisa Sellersjö	Katolska kyrkan
Anders Blomqvist	Svenska kyrkan
Tina Blomqvist	Svenska kyrkan
Gabriella Engell-Nielsen	
Elsa Nilsson	
Zivorad Stefanovic	Serbisk ortodoxa kyrkan
Suzanne Stefanovic	Serbisk ortodoxa kyrkan
Lydia Gall	
Morgan Ahlberg	Kyrkans tidning
Jenny Zetterqvist	Svenska kyrkan
Marie Körner	Svenska kyrkan

MEDVERKANDE

Geraldine Monama	Medverkande
Hans-Ulrich Gerber	medverkande
Pelle Strindlund	medverkande
Annika Spalde	medverkande
Håkan Mårtensson	medverkande
Johannes Dencker	medverkande
Elisabeth Öberg-Persson	medverkande
	medverkande

Desiree Nilsson	medverkande
Magnus Roos	medverkande
K-G Hammar	medverkande
Anna Åkerlund	medverkande
Brian Palmer	medverkande
Tamara	medverkande
Khaled Abu Awad	medverkande
Malakal Dual Gar	medverkande
Tut Maluth	medverkande
Mary Lobojo	medverkande
Gladys Jambi	medverkande
Lisa Minnhagen	medverkande
Andreas Konstantenides	medverkande
Ali Ibrahim	medverkande
Aleksandar Djakovac	medverkande
Olivera Matejic	medverkande
Hasse Kjellgren	medverkande
Daniel Uddling	medverkande
Joanna Lilja	medverkande
Neb Grujic	medverkande
Martin Smedjeback	medverkande
Roger Marklund	medverkande
Lisa Westberg	medverkande
Lisa Minnhagen	medverkande
Anna Franzén	medverkande
Klaus Engell	medverkande
Zukie Jafta	

Volontärer
Caroline Nilsson
Kristoffer Fritz
Louise Berggren
Richard Blix

Bilaga 1

Gör oss till redskap för din fred

EKUMENISK FREDSKONFERENS I MALMÖ 3-5 JUNI 2005

Fredag 3 juni

- 13.00-14.00** Registrering på Sjömansgården
- 14.00** Välkommen, inledning och presentation av konferensen
- 14.20** Inledningsanförande: "Finns det en fredsteologi?"
Talare: Ärkebiskop K-G Hammar, Svenska Kyrkan
Kommentarer av Anna Åkerlund, generalsekreterare
Kristna Fredsrörelsen och
Brian Palmer, forskare och föreläsare.
- 15.15** Kaffe
- 15.45** "The ideas behind the Decade to Overcome Violence"
Talare: HansUlrich Gerber, Kyrkornas Världsråd
- 16.30** Reflektionsgrupper: "Tro + Fred = Sant?"
- 18.00** Middag (S:t Johannes församlingshem)
- 20.00** Ortodox kvällsbön (S:t Johannes Kyrka)
- 20.45** Kvällskafé (S:t Johannes församlingshem)

Lördag 4 juni

- 09.15** Sammanfattning av fredagen, intryck och utmaningar.
- 09.45** Fika
- 10.15** Seminariepass 1
- 12.00** Lunch
- 13.00** Seminariepass 2
- 14.30** Kaffe
- 15.00** Reflektionsgrupper: "Kyrkan – Krigshetsare eller fredsbyggare?"
- 16.30** Paus
- 17.15** Inspiration för fredsbyggare
Talare: HansUlrich Gerber, Kyrkornas Världsråd, Daniel Uddling, Sveriges Kristna Råd och Martin Smedjeback, Kristna Fredsrörelsen
- 18.30** Middag (S:t Johannes församlingshem)
- 20.00** Gospelkonsert med kvällsandakt (S:t Johannes Kyrka)
Medverkande: Österlen Gospel och Kommendör Hasse Kjellgren, Frälsningsarmén
Konserten är öppen för allmänheten

Söndag 5 juni

- 09.00** Sammanfattning av lördagen, intryck och utmaningar.
- 09.15** Reflektionsgrupper: "Att bli redskap för fred"
- 10.15** Kaffe
- 10.45** Sammanfattning: "Att gå vidare"
- 11.45** Lunch
- 13.00** Sändningsgudstjänst (Vår Frälsares Församling)
Medverkande: Biskop Anders Arborelius, Katolska Kyrkan
samt utländska gäster

Platsen för programaktiviteterna är Sjömansgården om inget annat anges

Seminariebeskrivningar

1. Att vägra hämnd och dela smärtan - sorgen som ett redskap för försoning i Mellanöstern

Seminariepråk engelska

Medverkande: Tamara Rabinovitz och Khaled Abu Awad, Parents Circle.

Moderator: Marie Körner, Lunds Stift (Svenska Kyrkan), stiftsadjunkt för [internationella frågor](#) och ekumenik.

The Parents circle - Families Forum är en organisation där israeler och palestinier som har förlorat en nära anhörig i våldet i Israel och Palestina träffas. Palestinier och israeler har många gånger haft svårt att erkänna smärtan hos den andre. Men i dessa möten förändras stereotyper och en försoningsprocess kan ta sin början. De insikter som dessa individer har erövrat genom en plågsam men mycket viktig process vill man också sprida till andra genom att t.ex informera på skolor. I detta seminarium kommer ni att träffa två representanter, en israel och en palestinier, som berättar om sitt engagemang för försoning och fred i Mellanöstern.

2. Religion och konflikt

Seminariepråk engelska

Medverkande: Darryl Whitehead, Liv och Fredinstitutet.

Moderator: Lisa Minnhagen, Liv och Fredinstitutet.

Se separat information.

3. Fredens växthus

Seminariepråk engelska

Medverkande: Malakal Dual Gar, Tut Maluth, Mary Lobojo, Gladys Jambi, Lisa Westby och Anna Franzen.

Moderator: Roger Marklund, Svenska Kyrkan, handläggare för folkbildning med internationell inriktning.

Välkomna att tillsammans med sudanesiska och svenska ungdomar dela erfarenheter av hur man systematiskt kan lägga grunden och börja bygga fredens växthus. Youth Peace Building Initiative är ett fredsutbildningsprogram inom Sudans Kristna Råd och man utbildar och tränar "*agents for peace*" för "*att återställa stabilitet och harmoni i kyrka och samhälle, baserade på afrikansk kultur och evangeliet*". De medverkande har under veckan före konferensen deltagit i en workshop kring temat Försoning.

4. Konfrontation och ömhet: kristet ickevåld som Jesus efterföljelse

Seminariespråk svenska

Medverkande: Annika Spalde och Pelle Strindlund, författare och fredsaktivister.

Moderator: Martin Smedjeback, ickevåldssekreterare, Kristna Fredsrörelsen.

Konfrontation med förtrycket och omsorg om alla - det är en livshållning som evangeliernas Jesus anvisar och som förvaltas av vår tids vänliga rebeller. Annika och Pelle berättar utifrån sina erfarenheter från ickevåldsrörelser om denna speciella form av fredsarbete och dess relevans för kristna idag. Hur praktiserade Jesus ickevåld? Vad kan vi lära oss av de medeltida helgonens handgripliga aktioner för djuren? Hur ser dagens kristna ickevåldsarbete ut? Hur är det att sitta i fängelse? Vad är positivt med att leva på existensminimum? Workshopen rymmer aktiv medverkan från deltagarna.

5. Kyrkornas roll i vapenexporten

Seminariespråk svenska

Medverkande: Lennart Molin, Sveriges Kristna Råd, direktor för ekumenisk diakoni/kyrka-samhälle.

Moderator: Håkan Mårtensson, Kristna Fredsrörelsen, projektsekreterare mänsklig säkerhet och nedrustning.

Sverige är en av de största aktörerna i den globala produktionen och handeln med krigsmateriel. Kyrkorna i Sverige har, tillsammans med Kristna Fredsrörelsen, börjat titta mer systematiskt på hur man kan påverka regering, riksdag och industri att verka för en mer ansvarsfull och minskad export av krigsmateriel. Hur ser kyrkorna på vapen ur ett teologiskt perspektiv och vilken möjlighet har kyrkorna att påverka vapenproduktion och export?

6. Berättelsen som Befriare

Seminariespråk engelska

Medverkande: Geraldine Monorama, bibliotekarie och folkbildare och Zukie Jafta, lärare och media rådgivare, från Sydafrika .

Moderator: Jenny Zetterqvist, Svenska kyrkan, handläggare för mänskliga rättigheter, demokrati och gender.

Välkomna till ett interaktivt seminarium med Geraldine Monorama och Zukie Jafta. De delar med sig av sina erfarenheter från Sydafrika där biblioteken i bl.a. Soweto blivit en mötesplats för berättelser och drömmar. Med berättelsen som metod leds kvinnor och barn genom upplevelser av våld och diskriminering, bearbetas förståelsen av demokrati och utvecklas medlingsfunktioner i det lokala samhället.

Ta med ett utslitet jeansplagg eller en gammal färgglad t-shirt!

7. Samarbeta för vår Rosengård

Seminariespråk svenska

Medverkande: kyrkoherde Magnus Roos, stadsfullmäktiges ordförande i

Rosengård Andreas Konstantinides, Elisabeth Öberg Persson och Desirée Nilsson

från samverkansprojektet Nattvandrarerna, ungdomsprästen Johannes Dencker och imamen Ali Ibrahim

Moderator: Magnus Roos, Svenska kyrkan, Kyrkoherde Västra Skrävlinge församling.

Rosengård i Malmö är ofta i fokus när media rapporterar om det mångkulturella Sverige. I detta seminarium får vi en inblick i hur olika krafter samverkar för att skapa en fredens och förståelsens kultur bland människor i Rosengård. Hur ser samarbetet ut mellan företrädare för olika religioner och politiker? Går samverkansformerna på Rosengård att sprida till andra delar av Sverige? Medverkare i seminariet gör kyrkoherde Magnus Roos, stadsfullmäktiges ordförande i Rosengård Andreas Konstantenides, Elisabeth Öberg Persson och Desirée Nilsson från samverkansprojektet Nattvandrarerna, ungdomsprästen Johannes Dencker och imamen Ali Ibrahim.

8. Försoning på Balkan – Platsen för de andra i vår tro & liv.

Seminariespråk tolkning till svenska

Medverkande: Aleksandar Djakovac och Olivera Matejic, Serbisk-ortodoxa kyrkan, Kristna Kulturcentret i Belgrad.

Efter åren av inbördeskrig är behovet av fred och försoning på Balkan stort mellan olika etniska och religiösa grupper. Den serbisk-ortodoxa kyrkan försöker finna relevanta förhållningssätt och metoder som svarar upp mot kyrkans vision om ett fredligt samhälle. Aleksandar Djakovac är magister i systematisk teologi och vice direktör på Kristna Kulturcentret i Belgrad, kopplat till den serbisk-ortodoxa kyrkan, som i sitt dagliga arbete försöker arbeta för fred och försoning. Andra frågor för centret rör ekumenik, frågor om relationen mellan samhället och kyrkan, fredskultur, samt aspekter av kristen kultur. Förutom Aleksandar Djakovac kommer även Olivera Matejic att ge en inblick i Kristna Kulturcentrets arbete och berätta om de utmaningar som de dagligen möter.

Bilaga 2

Rapporter från seminarier

The storytelling as a liberator – experience from South Africa
With Geraldine and Zukie

Everyone has a unique story to tell, we just need the right platform to do it. Storytelling is a training in creativity and coping with what's going on. Every day is a story; you have to prepare your self for a good day. It is very important to name the demon, the real problem in the situation.

As Christians we speak life over dead things. The church must help to address the problems. If Christians can't go to church when they have problems, where should they go? What faith is that? In the church we are still preaching about going to heaven, pray and go home.

Christianity is trying to follow the footsteps of Jesus. Jesus told stories.

Telling empowers us, when we dare to tell about our problems is a first step to get rid of them.

Storytelling is an important method for stopping HIV/aids. People who can't read or write, must still be informed. We must talk about sex, it is not an easy issue to talk about, specially when it comes to rape and sexual abuse.

Reflexion:

- Experiences from our own context:

We don't have good tools to handle violence in Sweden, much of the physical violence is occurring at home; it is hidden and therefore hard to deal with. Life sharing is important, it is self-treatment and help the person to see the problem and be able to deal with it.

In Sudan, 21 years of insecurity lead to an increase of HIV/aids, hand in hand with poverty.

Rape is common, and there is a problem for the church to talk about sex and HIV/aids. The church must be a holistic ministry, not just spiritual.

- Workshop: Problems and solutions:

We need to know what we are facing, what do we label a conflict?

Problems we can see: Lack of understanding, distance, ignorance, HIV/aids, silence, domestic violence, suicide, rape.

Problems solutions: listen, education, truth, peace, singing, give space for storytelling, empathy, share hope, joy, love, working to strengthen the individual and the community.

"Gör oss till ett redskap för din fred"

Ekumenisk fredskonferens i Malmö 3-5 juni 2005

Rapport från grupparbete

SAMARBETE FÖR ROSENGÅRD

Presentationsrunda.

Först presenterades de 18 deltagare inkl de medverkande.

Inledning: Vad är Rosengård?

Andreas (stadsdelsfullmäktiges ordförande)

Massmedia har beskrivit Rosengård på ett sätt som inte stämmer med verkligheten. Rosengård är ett bra ställe att bo i. Vi tycker inte om att det kallas ett ghetto. Byggnaderna är inte förfallna och människor är lätta att få kontakt med.

Här finns 27 800 invånare som talar 164 olika språk. 6000 invånare är barn i åldrarna 1-18 år.

Magnus (kyrkoherde i Svenska kyrkan)

För några år sedan kom jag till kyrkan och fann att kyrkans granne moskén hade brunnit ner.

Någon sade till mig:

- Nu är Du väl glad.

- Nej, svarade jag, men ledsen.

Relationen till moskén har under tiden stärkts. Vi vill varandra väl.

Svenska kyrkan har en självbild som är påverkad av att denna kyrka en gång var den enda tillåtna kyrkan i Sverige. Idag anser jag, att vi måste verka som tydlig evangelisk luthersk kyrka i Rosengård. Inte som en etnisk kyrka, utan en kyrka för alla som vill fira gudstjänst på sitt sätt.

Det finns ett steg till. En tydlig kyrka måste vända sig utåt och samarbeta med andra för att samhället skall fungera. Min roll kan vara att tjata på religiösa organisationer och samhällets institutioner, som verkar i området, att de skall samarbeta.

Andreas (igen)

Vi har på kort tid tagit emot stora gruppen invandrare från alla delar av världen. De har alla något med sig i bagaget. Det är en utmaning att identifiera deras kompetens, ge ytterligare utbildning och hjälpa dem till arbete. Detta är mycket svårt.

Många av dem som kommer till Malmö bosätter sig först i Rosengård. När de fått arbete och har råd flyttar de till andra stadsdelar. En del bosätter sig nära dem som har samma språk och nyanlända försvarar ofta sin kulturella identitet. Svenskar kan bli skrämda av alla olika nationaliteter och språk.

Det är viktigt att skapa kulturell balans i Rosengård. Att ordna arbete åt människor är också angeläget.

Alla krafter som bidrar till att öka förståelsen mellan människor stöds av kommunen. Tyvärr är avståndet stort mellan det politiska och religiösa livet. På Rosengård finns många muslimska föreningar och vi på kommunen behöver ta initiativ till att träffa dem. Det är lättare för oss än för dem att ta sådana initiativ.

Johannes (skolpräst) och **Ali** (imam)

Prästen och imamen besöker skolklasser och talar om hur kristendomen och islam båda har utvecklats från Abraham/Ibrahim och hans barn, dels Isak som via judendomen ledde till kristendomen och dels Ismael som ledde till islam. Vi ser att det finns konflikter mellan judar och muslimer.

- Men se, säger vi, Isak och Ismael var bröder. Eleverna förstår och ser vårt goda samarbete.

Det är bra att de ser oss tillsammans.

Vi kan prata etik och moral. Det är svårare med religion, tycker lärarna, även om barnen är religiösa med bra förkunskaper och därmed goda förutsättningar att förstå.

Elisabeth och Desiré (nattvandrade föräldrar)

För ett år sedan började vi att diskutera vad som kunde göras för ungdomar och barn i Rosengård.

Vi var några som tog initiativ till att gå ut som nattvandrande föräldrar. Det fanns tidigare men fick nu en nystart under ledning av en styrgrupp. Denna grupp gick ut med information i området och inbjöd föreningar att medverka. Vi sökte sponsorer och fick en del bidrag liksom en sponsrad lokal.

Första nattvandring var den 7 januari 2005 utan utbildning och dålig förberedelse. Det var många avhopp i början, men en hel del nya tillkom. Vi har funnit att det är svårt att få frivilliga att ställa upp utan betalning.

En vision är att det inte skall finnas ett A- och B-lag utan ett enda enat lag nattvandrare på Rosengård. Idag finns det en kristen och ett icke-kristen grupp av nattvandrare.

Magnus (igen)

Nattvandrande föräldrar har två syften: det blir lugnare på stan och vi som vandrar lär känna varandra.

Gruppsamtal

Efter denna inledning följde gruppsamtal som fick med sig följande frågor:

Vilken bild har jag av Rosengård?

Vad är kommunens roll?

Vad är föreningarnas roll?

På vilka sätt kan olika religioner samarbeta? Varför?

Exempel på andra håll?

Går samverkansformerna i Rosengård att sprida vidare till andra sammanhang?

Vad hände då i samtalen i grupperna och vilka frågor aktualiserades?

- Samarbeten mellan kommun och föreningar måste byggas upp.
- Caritas i Tyskland har bra exempel som kan efterliknas.
- Bra kontakter med politiker är viktiga.
- Olika bilder av Rosengård, i pressen svartmålas Rosengård och de som bor där känner inte igen sig. Det finns segregation som behöver göras något åt.
- Kyrkorna måste vara tydliga och hänvisa till sina källor som säger hur vi skall umgås.
- Vad kan kommunen och de som bor i Rosengård åt den mediala bilden av Rosengård? Man kan se till att artiklar skrivs i lokalpress som ger en annan bild, dvs låta sin egen berättelse komma fram målat i rosa.
- Rädslan bland dem som inte känner till hur det är i Rosengård?
- Hur ser bilden ut av Rosengård i Malmö i övrigt och hur kan andra kyrkor påverka situationen i Rosengård?
- Möten mellan människor är viktiga för att vi skall hitta gemensamma intressen och bygga vänskap. Det kan få oss att se att vi hör ihop.

Hela gruppen igen

Samtalet fortsatte kort i plenar utifrån gruppernas frågor:

- Vad händer om en negativ bild av Rosegård fortsätter att spridas och vad händer när människor i Rosengård internaliserar denna bild? Paulo Freire betonar vikten av att det skapas motbilder genom att människor uppmuntrar varandra.
- Harmonin mellan kyrka och moské har varit viktig. Kan den utvecklas till integration?

Avslutning

På måndag återinvigs lokalerna den nya moskén och Svenska kyrkan skall ge en glasskål som påminner om hur skör vår vänskap är. Om glasskålen håller kan den fyllas med många vackra och sköna ting.

Vid anteckningarna
Lennart Molin

KONFRONTATION OCH ÖMHET: KRISTET ICKEVÅLD SOM JESUS EFTERFÖLJELSE

Medverkande: Annika Spalde och Pelle Strindlund, författare och fredsaktivister

Moderator: Martin Smedjeback, ickevåldssekreterare, Kristna Fredsrörelsen

Minnesantecknare: Catharina Segerbank, Malmö Kristna Råd

Föredrag

Föredragsdelen i seminariet varvades med övningar i ickevåld. Dessa övningar syftade till att ge deltagarna en insikt om att ickevåldstanken bygger på att ta bort ansvaret från offret i en konfliktsituation. Med hjälp av kreativitet försöker en icke-våldsaktivist att omformulera situationen. I kristet ickevåld finns tanken, att det måste finnas respekt för alla parter.

Begreppet icke-våld myntades på 1800-talet.

Annika Spalde gav åhörarna en kort historisk exposé.

Jesus, Guds son, har visat oss hur vi ska hantera våra fiender, genom den självutgivande kärleken.

Detta är vårt ”vapen”. De kristna riskerade redan under de första århundradena sina liv.

När ickevåldsrörelsen föddes på 1800-talet i USA var det främst slaveriet som stod i fokus.

Kristna människor riskerade livet för att befria slavar.

En viktig tanke inom rörelsen är, att det trots allt är bättre att man själv blir skadad än att någon annan blir det – detta för att bryta våldets spiral.

I Sverige har vi inte upplevt krig på många 100 år, men våldet finns likväl på skolor, gator och torg. Föredragshållarna framhöll också att Sverige är det land i världen som producerar och exporterar mest vapen per capita i världen.

Annika Spalde berättade om en ickevåldaktion i England 1997 som hon själv hade deltagit i. Den handlade om att knacka sönder en u-båt som var lastad med kärnvapen. Inspirationen till denna aktion kom från plogbillsrörelsen.aktionen ledde till 6 månader i engelskt häkte.

Pelle Strindlund talade därefter om helgonens beskydd av djur. Helgonlegender som handlar om att djur räddas från faror är mycket vanliga. Helgonen lär oss att djuren är Guds varelser och att det därför är angeläget att vi människor tjänar och försvarar djuren.

Diskussion

Seminiariets diskussion kom att handla om människans moraliska ansvar. Seminariedeltagarna fick grunna på frågan: Vad skulle jag vilja ingripa mot av destruktiva företeelser?

Diskussionen handlade dessutom om våld i stort och smått och människans vilja att ingripa och handla mot de destruktiva krafterna i samhället, mot såväl djur som människor. Tvåregementsläran dvs. uppdelningen: kyrka –samhälle diskuterades. Även om det finns två regementen har Gud med allt som sker att göra.

Det är mkt viktigt att vi alla hjälps åt att skapa en fredlig bas med hjälp av icke-våld på hemmaplan, på det lokala planet.

Avslutningsvis gav seminarieledarna några konkreta tips till deltagarna:

Anslut Dig till Följeslagarprogrammet (SKR)

Plogbillsgrupp finns i Göteborgsområdet

Gå in på hemsidan: www.raddningstjansten.org (befria honor)

Ät vegetariskt

Bli medlem i Kristna freds rörelsen.

Vid penna och dator,

Catharina Segerbank

Religion in conflict and peacebuilding.

There are different views among researchers regarding the role of religion in war and peace. Some accuse religion as a divider, instigator of revenge and violence it shapes the feelings of 'the other' and perpetuates the memory of hate and multiple prejudices. In extreme cases some fail to see any positive contribution religion can make for peaceable life. Religious violence can be related to a territory/sacred space seen as 'Holy' to some and to be protected or freed from occupants of differing faiths (Palestine, Ayodhia, Al Askar). It can also be an indirect cause used for mobilisation for political and/or economic goals. Religion can also support deadly violence when it is mobilised in protection of particular ethnic identity (Balkans).

Others admit that violence may be committed in the name of religion and argue major religions also possess rich values upholding respect for life, human dignity, charitable deeds, reconciliation, forgiveness and compassion which can sustain peace. Thus indicate religions have contributed in practice to non-violent action against oppression and injustice and have made significant contribution during the last century for peace, human rights and democratic development.

The current suicide bombings and terrorism related to certain notion of 'martyrdom' indicate how religious extremism can cause serious damage. However, such extremism is condemned by all major religions as a serious challenge to the tradition of moderation religions try to advocate. Unlike media claims research shows in the majority of conflicts that occurred during the last decade, religious factor does not appear in any significance as a major incompatibility.

Konfrontation och ömhet med Pelle Strindlund och Annika Spalde
Workshop 4:e juni 2005, på eftermiddagen.

Workshopen började med ett kort rollspel: Tre personer sitter på rad i en buss. Personen i mitten antastar personen till höger på något sätt. Den tredje personen, som sitter till vänster, får vända sig till den som antastar, men inte till personen som blir utsatt. Icke-våldstraditionen fokuserar på tredje part – den utomstående, och dennes möjligheter att ingripa. Situationen spelades sedan en gång till med instruktionen att göra tvåan till en ”hjälpare”. Annika och Pelle berättade att rollspel ger oss en chans att träna på att ingripa i förtryckarsituationer.

Om ickevåld är att ingripa mot våld med respekt för alla parter – vad är då kristet ickevåld? För Annika och Pelle blir det avgörande var man hämtar sin inspiration någonstans och vad man har för grund att stå på. För dem är Jesus en inspirationskälla. Han, tillsammans med andra, vägrade ju till exempel att tjänstgöra i den romerska armén. Många av vägrarna dödades. Att våld är fel var utgångspunkten, kristendomen sågs som oförenlig med att skada andra människor. Vid 300-talet försvann detta i och med ”det rättfärdiga kriget”. Senare, vid reformationen, bildades grupper som Mennoniterna¹. Där sa kristna på ett organiserat sätt nej till våld igen. På 1600-talet startade kväkarna sitt ickevåldsarbete. Först 1830 kom slaverimotståndet – ickevåldsmotstånd som vi känner till det idag. Aktivisterna arbetade med att på kreativa sätt gå in i olika förtryckar- eller våldsamma situationer, även med egna risker. Mycket av det tänkande kring lag, moral och civil olydnad som finns idag var med redan här. Senare kom Christian Peace Maker Teams. Kväkare, Mennoniter m.fl. ville mer aktivt engagera sig mot våld. Medlemmarna tränade sig i ickevåld. En princip var ”Getting in the way” för det som är destruktivt. I Hebron finns till exempel en sådan grupp sedan 10 år tillbaka. Pelle och Annika var nyligen där på besök. Gruppen ställer sig i vägen för soldater som ska skjuta eller stoppar husrivningar genom att sätta sig på hustak. De tar stora personliga risker, men hittills har ingen dödats.

Kristet ickevåld handlar också om att vi som kristna har ett ansvar att reflektera hur vi förhåller oss till våld. Hur ser våldet ut i Sverige till exempel? Många unga utsätts för våld, vi har en omfattande vapenexport och exporterar mest vapen per capita... Kan kyrkan vara den som säger kraftfullt nej, och satsa på ickevåld och träningar i ickevåld?

Annika berättade om en aktion som hon deltagit i, kallad Trident Plowshares, mot en ubåt i Storbritannien som skulle bestyckas med kärnvapen. Vad har vi för ansvar var en fråga Annika ställde sig. Att vara medborgare och att känna till att detta händer. Det räcker. I aktionen arbetade deltagarna i små grupper och påbörjade avrustningen på ett direkt sätt, med vanliga hammare. Aktionen gjordes öppet, deltagarna tog ansvar och konsekvenser för sina handlingar.

Därefter hade vi en diskussion kring ickevåld och djurrätt där Pelle berättade flera historiska exempel på ickevåldshandlingar för att skydda/rädda djur. Han drog också parallellen att kyrkan länge tänkte att slaveri var acceptabelt, att det till och med var en ordning av Gud. Man ansåg att slaverna skulle behandlas med respekt, medan slaverimotståndare förföljdes, det vill säga man såg inget fel på själva institutionen. Pelle menar att det nu finns en liknande situation gentemot djurvärlden. Vi har makt över djuren – men den ska vi använda för att tjäna dem.

I diskussionen tog någon upp begreppet ”Name it” – sätt namn på det som händer. Liksom med Kejsarens nya kläder behöver vi uppmärksamma tingens ordning. Inte för att sätta dit kejsaren, men att uppmärksamma sanningen.

---

¹ En av deltagarna upplyste oss om att Mennoniterna grundades av Simon Mennon, därav namnet. Mennoniterna lyfte fram ickevåld och pacifism. Anhängarna blev förföljda av både protestanter och katoliker.

Andra begrepp i diskussionen var rädsla och likgiltighet, i samband med att ingripa när något händer omkring oss. Är vi rädda eller likgiltiga inför våldsamma situationer och förtryck som sker? Många av deltagarna delade med sig av historier om personer som visat civilkurage. För att till exempel ge äldre damer en sittplats i bussen, för att få en palestiniere att ge ifrån sig ett järnrör... I detta kom även riskerna med att ingripa fram, med exemplet med mannen som sa åt en annan person att sluta kissa i en portgång, och fick böta med sitt liv.

Förslag till att gå vidare:

www.plowshares.se

www.raddningstjansten.org

www.skr.org/seappi

”FÖRSONING PÅ BALKAN”

Kortfattad föreläsning av magistern Aleksandar Djakovac – ortodox teolog

Ortodoxa perspektivet: ”Plats för andra i vår ortodoxa tro och samlevnad”

Historisk överblick: Kyrka och dess föder, genom historien, gav inte så stor plats till andra religioner, utan bearbetade bara de frågorna som var viktiga för den kyrkliga gemenskapen. Oftast har de skrivit om andra religioner, inte om förhållningssättet mot andra människor med någon annan trosuppfattning.

Kyrkofäder har, trots allt, haft en tolerant åsikt mot andra, som var inspirerad med dogmatiska lösningar, och som är antagen i alla Österländska Kyrkor.

Synsättet som man bygger lösningar på:

- den antropologiska: människan är fri varelse
- läran om att människan är Guds avbild oavsett den religiösa tillhörigheten
- asketisk: grundad på den Nya Testamentet – kärlek mot alla oavsett tro, moral, fientlighet – Älska dina fiender.
- döm handlingen inte människan

”Den som är renat av all hat gentemot människor bör älska sina fiender. För sina vänner, om så händer, skal han lägga sin själ, tänk på den kärleken som Gud och Hans Son har till för oss” – Sveti Vasilije Veliki - Den Helige Vasilij Den Store

Åtskilliga exempel på den Gudomliga kärleken genom historien har vi på Helgon och människor som har välsignat sina fiender och blev brutalt mördade därefter.

Självkritik är grunden till dialog, fred och försoning.

”Vi, Ortodoxa har, de senaste åren, stolt och skrytsamt talat om oss själva. Vi glömmer bort att det inte är vi som skriver historien utan Gud. Vi människor gör vår plikt och gör alltid för lite. Det vi gjorde bra, under de två tusen år av vår historia och gav till övriga världen, skall

inte vara anledningen till högmod, utan till ödmjukhet, och att kritiskt rannsaka vår roll i världen och historien” - sa Mitropolit pergamski Jovan Zizijulas.

Det finns mycket som förenar alla religioner, men det finns också stora skillnader och någon kompromiss när det gäller tro är omöjlig. Det som inte förenar oss i tro skall inte vara orsak till hat och intolerans.

Kärleken är det centrala.

Diskussionen handlade mest om situationen på Balkan, om kyrkans roll i konflikten och försoningsprocessen.

Magisten Djakovac berättade om att kyrkan har varit förtryckt under kommunismen, mänskliga rättigheter fanns inte och att många människor har missbrukat kyrkans namn, tro och använt det mot andra. Dem som gjorde det är inte troende utan ateister.

Den serbiske Patriarken har, i sina tal, åtskilliga gånger uppmanat soldater och människor att behandla andra med värdighet, inte med hat.

Försoningen och dialogen leds bl a i kyrkans regi genom en ny gemenskap ”Kristen kultur centrum” som har sitt säte i Belgrad. De har gott samarbete med katoliker (den största populationen i Belgrad) men även med muslimer. De har gemensamma projekt, och reser tillsammans till Sarajevo och andra städer, håller föredrag och öppna dialoger på olika nivåer.

Bilden i massmedia om det serbiska folket är oftast förvrängd. Det finns förvisso vilna människor i Serbien också, men vi får inte glömma att vi bör döma handlingarna inte individen.

Vi skall inte glömma att det inte är vi som har skapat Gud, utan Gud har skapat oss människor.

Att vägra hämnd och dela smärtan – sorgen som ett redskap för försoning i Mellanöstern

Efter en presentationsrunda började Tamara Rabinovitz och Khaled Abu Awad berätta sina livsberättelser.

Tamara är judinna, föddes i London och flyttade som tioåring med sin familj till Sydafrika. Som barn var hon inte medveten om apartheid, men som vuxen ville hon inte vara en del av ett apartheidsamhälle, utan flyttade till Israel. Något hon i backspegeln ser som paradoxalt. Hon berättade att hon verkligen trodde på Israel, ett land där man kunde bygga något nytt med hållbara strukturer. Hon var del av en dröm. 1987 dödades Tamaras son och livet rasade totalt. Hon var tvungen att omvärdera mycket och fatta beslut. Tamara berättade att hon nyligen begravde sin mor som blev 92 år gammal. Det är naturligt. Men i Israel begraver man sina barn ... Tamara insåg efter sin sons död hur viktigt det var att försöka omvandla smärtan till en styrka, att vända den till något gott. Den vansinniga våldsspiralen måste upphöra. Tamara ägnade till en början all energi till att bygga upp sin familj igen. När hon, som hon säger, väl kunde andas igen dök Parents circle upp. Tamara bar på någon slags tomhet inombords och hade svårt att arbeta vidare som lärare och dagligen behöva ta i ”småproblem”. I Parents circle mötte hon andra som hade varit med om liknande saker som hon själv. Tidigt förstod man i Parents circle att man måste möta den andre och se den andres, palestinierns, lidande.

Därför består organisationen av både israeler och palestinier. Det är svårt att förstå att detta är dina grannar om du inte vet något om dem. Tamara pratade om försoning, att förstå och lyssna på varandra, om att gå från misstroende till förtroende. Man har inte språk, inte kultur och inte religion gemensamt, men man har det gemensamt att man är fast besluten att hitta en alternativ framtid. Det är ungdomarna som är framtiden. Därför måste man nå dem och ge dem verktyg att sprida budskapet vidare.

Tamara berättade om några av Parents circles projekt. För några år sedan började man två och två, en palestinier och en israel som båda hade förlorat en anhörig, att tillsammans gå ut i israeliska skolor. Detta var första gången många israeliska skolbarn mötte en palestinier och utvärderingar visar att dessa möten betytt mycket för att eleverna ska få en annan syn på tillvaron. Första året gjorde man cirka 600 besök i skolor. I år är man uppe i 1100 besök och nu har man också utökat verksamheten till palestinska skolor. Ett annat projekt är "Hello Shalom, Hello Salaam". Det hela började med att en judisk tjej i Jerusalem ringde fel och kom till en palestinsk kille i Jenin. Det visade sig att det var många som ville prata med någon "på andra sidan" och nu har en telefonlinje upprättats och det är tusentals som ringer för att få en bättre förståelse för den andre. Dessutom anordnar man sommarläger för palestinska och judiska barn som förlorat anhöriga, men även för "vanliga" barn från olika samhällen. De blir vänner och ambassadörer för framtiden.

Khaled är en muslimsk palestinier från en by utanför Hebron. Han är utbildad matematiklärare, men satt i fängelse och förlorade därmed jobbet, eftersom man enligt israelisk militärlag inte får arbeta som lärare om man suttit i fängelse. Khaled berättade att hela hans familj var mycket aktiv i den första intifadan, att hans mor suttit fängslad många gånger, liksom hans bror Ali, som också blivit skjuten i benet av bosättare. Khaled sa att han liksom många andra såg en ljusning i och med Osloavtalet. Men så dödades hans bror Yossef den 16 november 2000 av israelisk militär. Hans bil stoppades i en flygande checkpoint och en hetsig diskussion slutade med att Yossef blev skjuten i huvudet av en israelisk soldat. Yossef var gift och hade två barn – en dotter på 3 år och en son som var ett och ett halvt år. Khaleds lillebror Said, 14 år, dödades ett halvår senare. Said kom hem från skolan och drack en kopp te innan han gick över till några vänner. När han stod i dörren till en affär blev han skjuten av en soldat på 600 meters avstånd. Said dog efter några dagar på sjukhus. Allt detta förändrade såklart Khaleds liv. Vänner frågade honom om han ville ha hjälp att hämnas. Khaled visste inte vad han ville, han behövde tid att tänka. Han insåg att han ville förändra den situation och det liv man levde på ockuperat område. Parents circle tog kontakt med Khaled och ville träffa honom, men han ville inte träffa judar. Men de tjatade och till slut träffades de. Khaled förstod att dessa människor bar på samma smärta som han. Nu är han ansvarig för Parents circle på den palestinska sidan.

Tamara, som sa att hon alltid blir lika tagen av Khaleds berättelse, menade att lidandet kanske kan fungera som ett verktyg för fred. Genom lidandet är det möjligt att få en förståelse för den andre.

Efter att Tamara och Khaled avslutat sina berättelser var det tydligt att många kände att det var svårt att komma med frågor. Det kändes så futtigt. Flera deltagare uttryckte sin respekt och beundran för det som Tamara och Khaled och de andra i Parents circle gör. Någon frågade om de soldater som dödat Khaleds bröder blivit åtalade. Khaled sa att armén hävdar att det inte fanns några vittnen, vilket Khaled säger är osant. Khaled sa dock att man först behöver få en större förståelse för varandra och någon slags fredsöverenskommelse, sedan kan man rannsaka varandra på båda sidor.

Tamara menade att man på den israeliska sidan inte förstår att man bara kan bli fri om palestinerna också är fria. Hon ser det därför som oerhört viktigt att kämpa för nästa generations frihet.

Någon frågade om det innebar några problem att mötas över gränserna och både Tamara och Khaled bekräftade att så var fallet. Den bristande rörelsefriheten gör att man oftast möts inne i Israel eller i Östra Jerusalem. Palestinier från de ockuperade områdena behöver tillstånd för att komma in i Israel och sådana försöker israelerna i Parents circle ordna till varje träff. Oftast får man veta i sista minuten om tillståndet beviljas.

En av seminariedeltagarna undrade hur Parents circle egentligen startade. Yitzak Frankenthal, en religiös jude, förlorade 1994 ett barn. Då fanns en organisation som hette Bereaved Parents for Revenge och Frankenthal tyckte att det borde finnas ett alternativ till denna. Han skickade 500 brev till andra föräldrar som hade förlorat barn. Sedan 1999 finns personer från båda sidor i konflikten med i organisationen.

På frågan om vilken roll religionen spelar i konflikten och om den kan vara en positiv kraft svarade Tamara att religionen står för alla goda värden, att det måste finnas en fredens teologi. Men alltför mycket i Israel idag sker i religionens namn, religion och politik går hand i hand. Hon menar att det saknas diskussionsutrymme. Religion har blivit lika med land, inte med bön. Hon menar att de mer moderata religiösa inte hörs och att religion är ett laddat och svårt ämne i Israel.

Någon undrade om det inte alltid är bäst att en förändring kommer från folket, nedifrån och upp. Khaled var inte säker på att det är möjligt i en region med sådana olikheter, utan att man kanske snarare måste stödja de ledare som vill nå en överenskommelse.

Tamara avslutade med att citera ärkebiskop Desmond Tutu: "Peace is possible when we allow ourselves to be vulnerable. When we discover the reality that our happiness is bound up in the happiness of the other. We are bound up together in the bundle of life and no one is free unless all are free. The members of The Parents Circle have experienced this truth in the depths of their suffering and loss. They have found that there is more that unites us than divides us, that we are all members of one family, the human family. God's family."

Bilaga 3

Samtal från reflektionsgrupper

Minnesanteckningar från reflexionsgrupp, fredagen 3 juni 2005 Att se!

Deltagare: Elsa Nilsson, Kertin Phil, Betlehem Högelius, Mats Högelius, Mengashatadesse Mekasha

Ledare: Kerstin Bergeå

Välkomnande och presentation. En spännande grupp med spridning i åldrar, kyrklig tillhörighet, ursprung och erfarenheter. Elsa är här för att hon känner att hon sig konfunderad. Hur kan kristna ta till vapen i Guds namn. Hon vill hitta argument för att kyrkan förespråkar fred inte krig.

Värderingsövningar:

1. mänskligheten kan lära sig att hantera konflikter utan våld

Mats är pesimist - tror att den enskilda människan kan lära sig men inte mänskligheten. Betlehem är optimist, tror att religiösa ledare kan visa vägen och påverka. Elsa tror på människans förmåga att överleva och lära sig. Mengashatadesse tycker ledarna har ett stort ansvar och avgör. Kerstin P står mitt emellan och tror på människan men inte i sammanhang med andra, kommer alltid att finnas våldskonflikter.

2. Jesus skulle aldrig tagit till våld

Gruppen enig - Nej Jesus skulle inte ta till våld emot människor, dock kunde han uppföra sig våldsamt tex i templet när han drev ut försäljare.

3. Våld uppstår främst genom rädsla

Majoriteten tyckte att roten till våld är rädsla. Betlehem tyckte att även genom makt kan man tvingas till våldshandlingar. Våld är mer; exempelvis strukturer, fattigdomsklyftor etc

4. För att ickevåld ska lyckas måste du omvända motståndarens hjärta

Förnuft kan också omvända människor tycker några i gruppen. Att omvända någon är i sig att börja i fel ände, man måste mötas först och skapa förståelse. "Man kan bara omvända sig själv"

5. Det är oförenligt med kristna värderingar att stödja vapenindustrin

Gruppen höll enhälligt med påståendet med motiveringen att vapen skapar våld och rädsla, Jesus fredsfursten skulle vara emot spridning av vapen. Vapen är skuldbelagt... våld legitimeras på detta sätt.

Vilken typ av fredsarbete bedrivs i er församling/sammanhang:

Elsa: 12 stegsmetoden berättar om denna växtplats.

KP: I försoningens tjänst, försoning är fred, kan bli motsägelsefullt med tanke på alla inre stridigheter inom hans församling.

Kerstin: Tystnaden är också ett ställningstagande, en tyst massa, som bara tittar på istället för att agera.

H: Religionsdialog, mötesplats över gränser finns i hans kyrka i Jerusalem. Massa interna konflikter, svårt och komplext att bedriva fredsarbete.

Tro+ Fred =Sant? Börjar vid frukostbordet, inte automatiskt, kan vara sant. Gemensamt tyckte många att det var svårt att arbeta med fredsarbete i kyrkan då kyrkan i sig är en plats med många interna konflikter. Kristna kyrkan skulle kunna vara och önskas av andra parter ofta vara fredsmäklare i Israel/Palestina konflikten. Men detta blir inte verklighet pga av intärna problem att komma överens inom sin egen kyrka!

Lördag 4 Juni, Att reflektera!

Deltagare:Elsa Nilsson, Kertin Phil, Betlehem Högelius, Mats Högelius, Mengashatadesse Mekasha

Hur vi mår och utvärdering av seminarierna: De var varierande, riktigt bra var Story Telling, Svensk vapenexport och Sudan-seminarierna. Alla gruppmedlemmar hade gått på ett riktigt bra seminarium och ett som de inte tyckte motsvarade förväntningarna, tex. Annikas och Pelles eller de med fokus på religion och fred (?). Att ha en reflektions grupp känns bra tycker några i gruppen, några skulle vilja ha mer tid till detta. Vi berör många dimensioner, en önskan om att komma ännu djupare finns i gruppen.

Kyrkans roll i fredsskapandet:

Kyrkan är som en mor som bry sig om alla sina barn. Någon är besviken över att kyrkan har svårt att inta denna roll. Kyrkan har varit allierad med makt och pengar genom tiderna. Varför har inte all fredskraft inom kyrkan samlats ihop och flyttat berg? Dock påpekar en av deltagarna att vid USAs invasion av Irak så gick kyrkor ihop sida vid sida och demonstrerade. Jesus gav kyrkan /oss uppdraget att förmedla /medverka för fred. Jesus budskap är tydligt och klart; Fredsfursten. Samtal från gruppen:

- Det är paradoxalt att kyrkan har varit allierad med makt och pengar genom tiderna.
- Det är vi som är kyrkan också!
- Nej! Vi är inte kyrkan också -*Vi är kyrkan.*

Våldets pelare:

Rädsla, makt, pengar, myter av olika slag, orättvisor, "idealtbilder" Falska bilder och idealisering av våldet - alltså värderingar, girighet, orättvisor och fördomar. Gruppen tycker att makt och rädsla är de största pelarna som håller uppe våldet.

Analysen gjorde oss först modfällda och ledsna, pelarna verkade omöjliga att rubba! Men det är bara genom att tydliggöra dem som vi kan ta tag i dem och imorgon göra en handlingsplan. Börja fred inom sig, sedan påverka andra, man kan aldrig omvända någons hjärta, detta gör man själv. Finns det då inget rätt och fel etc?!

Söndag 5 Juni, Att handla!

Deltagare:Elsa Nilsson, Mats Högelius, Mengashatadesse Mekasha

Ledare: Kerstin Bergeå

Pelaren vi valde att arbeta med var **Rädsla:**

Bygga förtroende är motsatsen till rädsla. Att synliggöra varandra i det dagliga livet, ett "jag ses dig". Påverkansarbete. Folkbildning, kunskap, upplysning, positiv globalisering minskar avstånden. Lagg ner det militära försvaret. Spaka mötesplatser över gränser -sätta ord, dansa, kreativa uttryck.

Gemensamma mål för kyrkornas världsråd ickevåldsåret:

- Lindra våld, vilket kan vara att ge en filt till den som fryser eller göra ett hembesök hos den som är ensam.
- Att verkligen vara ett salt i världen.
- Att skapa fler mötesplatser över gränserna, hela tiden gå över gränserna, så att man inte bara blir ett slutet sällskap som skapar en "vi känsla", hela tiden våga bryta mönster!
- Sprida fredsbudskapet! Först Gudstjänst- sedan ut ur kyrkan!
- Kyrkorna måste våga vara modiga och stå på de "svagas" sida! Bara så blir kyrkan trovärdig! - Arbeta för mer konflikthantering i skolorna och inom kyrkan själv!
- Allt detta finns redan men måste bli större! Ekumenik i funktion! Bara på detta sätt blir kyrkan trovärdig!!!

Minnesanteckningar från reflektionsgrupp 3

Gruppen består av fyra personer med Karin Hollmer som gruppleddare.

Samtal 1, fredagen den 3/6

Vi börjar samtalet med en presentationsrunda där alla får berätta kort om sig själva och varför vi är där.

Med hjälp av värderingsövningen pratar vi bl.a. om:

- Vad är gott och ont? Hur fungerar den goda viljan genom samvetet?
- Lagstiftningen mot våld har blivit starkare, men hur har den reella skillnaden blivit? Individens versus kollektivet. Underhållningsvåld.
- Det är allas ansvar att bidra till fred och det är en aktiv handling.
- Vi fick en aha-upplevelse av att höra att 50% av alla som avlider av direkt våld gör det av självmord. Hur kan vi låta detta hända så nära oss? Vilken betydelse har den sociala miljön?
- Tänkandet sitter i fötterna. Även tron sitter i fötterna.

Samtal 2, lördagen den 4/6

Vi pratar först om seminarierna vi varit på och blivit inspirerade av. Vi börjar med seminariet "Konfrontation och ömhet" och får tipset att läsa boken "I vänliga rebellers sällskap". Frågan vad kyrkan kan göra för att främja icke-våld väcks. Var går gränsen för vad som är våld? Hur mycket kan man acceptera i fredsarbetet?

Vi pratar även om vapenexporten och hur svårt det är att skapa enighet. Hur kan vi aktualisera frågan i församlingar? Vad betyder det för mig som person? Hur skapar vi opinion?

Vi börjar med övningen "Krigets pelare" och vi funderar tyst på vad det är som stöttar och förorsakar krig. Det vi tänker på är att det ofta är kortsiktiga lösningar. Man tar till krig som en nödlösning utan att egentligen tro att det är en lösning. Det grundar sig i en misstro att inte kunna komma fram till en fredlig lösning.

Det kan bero på propaganda, maktbegär och brist på försoning, empati och kärlek. Man kan inte erkänna att man har fel. Man känner osäkerhet och avsaknad av gemensamma mål.

Rädsla är en annan faktor som ofta beror på okunskap och misstro.

Ibland kan det bli krig för att man vill hävda demokratin och förhindra oönskade ideologier.

Det kan också bero på militarism, att få användning av militära kunskaper och vapen. Finns det mycket vapen är det större risk att de används.

Kränkning är en stor faktor som förstärks av ett dåligt självförtroende. Är det den utsattes ansvar att hantera situationen på ett bra sätt? Man måste ta ansvar för det man åstadkommit även om man inte menat det. Man måste kunna acceptera att den andra parten tagit illa upp fast det inte var menat och kunna be om ursäkt. Det viktigaste är att kunna leva upp till ursäkten och visa det i handling. Vi pratar om själavård som ett sätt att komma över kränkning och osäkerhet. Hur kan man få det till nationell nivå? Det behövs mer för att rätta till orättvisor.

Om ett visst antal av de här faktorerna förekommer kan det leda till krig. Ibland kan det utnyttjas som kriterier för att rättfärdiga ett krig.

Vi försöker gruppera ihop faktorerna till olika pelare och får till slut ihop åtta stycken.

Vidare pratar vi om kyrkan är krigshetsare eller fredsbyggare och att många konflikter idag påstås vara av religiös grund, men oftast är det bara en etikett som sätts på när det egentligen handlar om maktbegär och prestige.

Samtal 3, söndagen den 5/6

Samtalet börjar med en runda då vi berättar hur vi känner oss. Det är mycket funderingar och känslor som kommit upp under helgen.

Vi pratar om ifall vi ska prata om våldets pelare i stället för krigets för att det ska bli lättare att komma nära och förstå.

Vi väljer pelaren ”Kränkning, orättvisa, brist på kärlek” för den pelare vi ska fortsätta arbeta med och kallar den för Kränkning. Den är aktuell både om vi talar om krig och annat våld närmare oss själva.

Vi börjar på församlingsnivå och hur man kan förhindra att någon kränks i en församling. Det är viktigt att vara lyhörd, öppen och ha tillit för varandra. Om en lokal församling fastnar i en konflikt är stiftens då beredda att hjälpa till med försoningsarbetet? Hur hjälper man en kränkt människa som vill sin rätt? För försoning måste man lämna sin position och mötas. Hur hör rättvisa och försoning ihop? Är försoning en restaurerad/ återuppbyggd rättvisa?

Om man tillsammans ber om försoning, lägger man allt i Guds hand och då behöver man inte ge upp på samma sätt.

Orättvisan kan vi påverka genom rättvis konsumtion. Kan kyrkan få dagis och skolor att börja handla rättvisemärkt? Om barnen blir övertygade kan de påverka föräldrarna och på så vis kan vi påverka utanför kyrkans vanliga ramar.

Vi nämner även följeslagarprogrammet som ett bra sätt att motverka kränkning.

Lisa Bokne

Anteckningar från reflektionsgrupp (Johannes)

Fredag

Det är svårt att greppa detta (med fredsarbete), så många delar i pusslet, hur göra det hanterbart? Kyrkorna och församlingarna pratar för lite om att halvera fattigdomen! Församlingarna behöver konkreta förslag! Så mycket information sköljer över dem.

Lördag

Ny presentation på grund av nya deltagare.

Runda

Svårt att ta till sig andra människors situation. Men viktigt att vi öppnar oss för andras lidande! Det tog dom upp från Parents Circle, lidandet för oss samman. "Maybe suffering is a tool for peace, gives us a sensibility..."

Erfarenheter från Afrika, att vanliga människor vill fred och att leva tillsammans olika grupper, men makthavare har andra agendor. Från en församling i Kartoum, man hade bett imamen att sluta prata illa om de kristna, goda relationer i grunden gjorde att man kunde lösa problem lokalt. Geraldine från Sydafrika, kan nio språk, har lärt sig genom att lyssna till folk runtomkring.

Är det en lösning att man delar på stater, olika grupper tar olika delar? Svårt att se utifrån ett kristet perspektiv. Det är svårt att komma samman när man väl har delat på sig. Hur lägga upp en sån här konferens? För många frågor? Borde man fokusera mer? Speciell problematik att vara folkkyrka. Lättare att vara radikal om man är mindre. Kan bli avundsjuk på mindre samfund. Kommer Svenska kyrkan kunna ta ställning mot allt militärt våld?

Började tänka på djurens rätt när jag var på A och P's seminarium. Borde ickevåld inkludera djuren? Blev tankeväckande för mig.

Var på seminarium i Sydafrika om miljöteologi. Vad som händer med djur och natur är en teologisk fråga, och en fredsfråga. Viktigt att prata om människans ansvar i skapelsen!

Vi utnyttjar djur och natur i vinstsyfte. Detta ska kyrkan se och arbeta mot.

Också djuren drabbas av människors krig, till exempel i Afrika.

Ämnet idag: Kyrkan -- krigshetsare eller fredsbyggare?

Känner folk till Liv och Fred Institutet? Varför inte större intresse för fred i kyrkorna?

Viktigt med förståelsen av kyrkan. Kyrkorna påverkas av sociala sammanhang och etnicitet etc. Vi är inte fria. Tänk om kyrkan var en fri grupp, att solidariteten kristna emellan var större än andra band. Att börja se på oss själva, vad kan vi göra som kyrka, innan vi ser på andra aktörer.

Har det funnits tid då kyrkan varit fri? Inte verktyg åt ngn annan? Kanske första trehundra åren? 1900-talet varit blodigt, men vi måste se att ekumeniken kom då, stor rörelse. Smittande, vi längtar efter samhörighet, gemenskap. Detta är fantastiskt. Det finns vilja till enhet i alla kyrkor, någonstans.

På 40-talet var det fantastiskt att olika baptistiska samfund kom samman i ekumenik! Vi har kommit långt sen dess. En annan situation för katoliker, inte lika bunden till stater.

I bibeln finns många våldsamma bilder, terminologi. Hammar pratade om igår att vi behöver göra upp med dessa bilder. Men hur?

Gardells bok om Gud är bra, han gör upp med Gudsbilder, men landar i tron.

Sudan: Den enda struktur som finns kvar i södra Sudan, från gräsrötter och uppåt, är kyrkan. Man har gjort utredning om hur kyrkan kan bygga upp samhällena igen. Detta är fredsbyggande.

En annan sida är kristna sionister. Bryr sig inte om människors behov, deras väl och ve. Principerna verkar stå över, ens egna planer för världen.

Iona-teologi: Att vara engagerad i människors basala behov är verkligt andligt. Detta kan vara förenande i samtal med andra religioner också.

Lutherskt inflytande lett till en olycklig splittring, att kyrkan och världen ska vara skilda åt på något sätt. Men Kristus borde vara modell för hur vi agerar i världen. Jag tror detta tänkande är på väg tillbaka, allt hör ihop.

Dagens övning: Krigets pelare

Att identifiera de pelare som bär upp ett krig. Vad bidrar till krig?

Vapen. Svårt att ha överblick ens över vapnens spridning.

Religion och etnisk identitet borde inte få konstituera en stat, då får man problem.

Främlingsfientlighet, fruktan för den andre. Istället se ”i den andre finns en vän”.

Trygghet i den egna identiteten är bra om det inte sker på bekostnad av andra.

Ekonomiska intressen, kontroll över råvaror etc.

Bitterhet från gamla konflikter, revanschtänkande.

Fattigdom och förtryck. T ex av minoriteter.

Att större stater stöder ngn grupp i ett annat land militärt har förvärrat många konflikter.

Om jag verkligen tror att ickevåld är starkare än våldet – då kommer det att hända saker.

Vi måste vara beredda att riskera ngt själva, som Kristus. Tänka självständigt, lokal förankring, utgå därifrån i fredsarbetet.

Jag tror inte riktigt vi har förstått det här med SE-BEDÖMA-HANDLA. Det kräver en stabil, liten grupp där man kan tänka tillsammans. Vi är rädda för att binda upp oss! Mer såna här grupper i Syd. Jag var med i en grupp under flera år om apartheid och Sydafrika, med andra kunniga och engagerade personer. Det var så bra! Att inte vara ensam.

Söndag

Runda

Känner mig lite missmodig, vad ska egentligen komma ut av denna konferens? Blir det bara prat?

Vi borde tänka mer på hur vi placerar våra pengar. Ska föreslå att min församling uppmärksammar dagen 21 september.

Ja, det behövs aktivism, men jag tror ändå att konferensen har ett värde. Insikten att vi är kyrkan är viktig! Tråkigt att inte fler ser att kyrkans arbete är att göra fred. Kyrkan själv måste

göra fred inom sig om vi ska kunna arbeta vettigt med fred utåt. Här är den ekumeniska aspekten viktig, vi har mötts här.

Känner att vi är splittrade, var finns tiden att verkligen analysera och ta handling.

Jag har upplevt konferensen väldigt positivt, att möta många som verkligen arbetar för fred.

Jag har också haft en positiv upplevelse, men håller också med om att det är mycket snack och lite action. Men hela livet handlar om att det ska gå från hjärna till hjärta.

Bra att vi har ett vidare perspektiv idag, att freden hänger ihop med så mycket annat.

Uppgifterna kommer till oss. Se att jag inte kan göra allting, lämna vissa saker, som gräsrot har jag det privilegiet.

Det handlar mycket om status quo i Svenska kyrkan, att bevara det vi har. Rädsla för förändring. Men, den måste vara vår vän. Livet ÄR förändring. Vi är inte här för att bevara – då kommer vi att förlora allt. Och det är också evangeliskt.

Övning

Välja en pelare, vad borde göras för att fälla den? Tänka: vad kan kyrkorna göra under resten av DOV-årtiondet. Så konkret som möjligt.

Vapen. Detta behöver lyftas upp igen, vi pratar för lite om vapen i Sverige idag. Och det har ju att göra med ekonomiska intressen, fattigdom och annat.

Jag håller med. Bra att inkludera vapenaffären med Sydafrika, köp och motköp, många miljarder kronor. Varför ska Sydafrika ha så mycket vapen? Svenska regeringen är involverad i detta.

Resolution 1325, om att kvinnor ska involveras i konflikthantering. Jag känner en fredsforskare som säger att diskussionen i Europa om säkerhet begränsas till att handla om militära lösningar.

Kriget i Irak har påverkat oss, vi känner oss mer osäkra, men kyrkorna varit klart negativa till detta krig.

Ta fasta på att svensk vapenproduktion inte är svensk, oberoende längre. Nu är det tydligt att det handlar om ekonomiska intressen.

Denna pelare finns här hos oss!!

Att jobba med:

Få Sverige att handla positivt med Sydafrika, stödja utveckling. Jobba för att upphäva besluten om vapenköpen. Visa på den stora korruptionen i affären. En ödesfråga för oss i Sverige, som varit solidariska med SA länge.

Jobba mot försvagning av riktlinjerna för svensk vapenexport.

Resolution 1325, att jobba med att implementera den.

Sprida information om svensk vapenhandel. Namninsamlingar är ett enkelt sätt att involvera människor.

Jobba mot vapenimporten från Israel.

Reflektera kring om vi verkligen vill tjäna pengar på vapen. Kan vi tänka oss att sänka vår levnadsstandard något om vi avvecklar försäljningen. Koppla till hållbar utveckling.

Reflektionsgrupp

Reflektionsgrupper ”Tro + Fred = Sant”?

Gruppen började med mående runda och intryck. Därefter var diskussionen igång och nedan följer slutsatser:

– Våld existerar och har existerat på alla plan, både i familjer, i samhället och mellan länderna.

Vi har även hedersrelaterade mord på senare tid. Gruppen var ense om att heder och mord inte bör blandas och att det kan uppfattas som något positivt av vissa människor i vårt samhälle. Massmediers roll i detta sammanhang är viktigt.

– Religiöst våld: När någon gör anspråk till den absoluta sanningen.

– Vissa människor tar till våld när de inte kan påverka sin situation.

– Den mentala ohälsan leder till våld.

Heder, etik, moral och värderingar i vårt samhälle bör omvärderas, ifrågasättas, tydliggöras och klardefinieras.

- Enda sättet att åstadkomma förändringar är att börja med sig själv. Vissa församlingar har familjerådgivning vilket uppfattas som positivt men frågan är: Hur når vi dem som är utanför?
- Att möta människor med respekt
- Att värna om vår natur
- Att i alla sammanhang föra dialog

TRO – HOPP – KÄRLEK = FRED

Reflektionsgrupper ”kyrkan – krigshetsare eller fredsbyggare”

Mående runda och intryck

Gruppens bedömning: Tillställningen är givande och väcker omedelbara tankar och idéer till att utveckla det vidare.

Religion och krig är intressant och djup.

Frågan: ”Är kyrkan krigshetsare?”

Delade uppfattningar:

- kyrkans namn missbrukas
- Kyrkan har inte underblåst någon konflikt
- Svenska kyrkan – konflikthätsare i de samiska frågorna

Krigets pelare:

Nationalism, ekonomi, hat, rädsla, skuld, hämnd, fattigdomen, social misär, frånvaro av värderingar och moral, passivitet, politiska intresse (externa och interna), etnicitet, det finns alltid någon som tjänar på ett krig (vapen industri), massmedia har makt att underblåsa konflikter, brist på identitet är bl a vad gruppen kom fram till.

Hälsningar Susanne

Bilaga 4

Anteckningar från sista samtalet

Grupp 1: Krigets pelare: Naturresurser och ekonomiska intressen- konsumentmakt

- information, vad gör vi med information
- konsumentmakt, vi har makt som individer att påverka detta, stödja rättvisemärkt, bojkotta, kapitalplacering, var investerar vi?

Gäller att hitta sätt att inspirera kyrkor att arbeta med konsumentmakt.

- Studiecirklar

Grupp 2: okunskap!

Utanför kyrkan: Samarbeta med skolan/skolkyrkan, jobba interreligiöst ex präst och imam arbeta tillsammans.

Bilden av andra, människosyn- grunden att bryta våldet i vårt samhälle

Inom kyrkan: Interreligiösa möten. Kristendom och ickevåld. Skaffa kunskap om vad ickevåld är för något.

Ta vara på kunskap som redan finns, ex diakonal verksamhet.

Fallgropar med interreligiös dialog: Viktigt att man är stark i sin egen identitet. Skillnad mellan interagera i sin egen församling och bli något.

Mål: arbetet måste komma nedifrån, komma från varje församling.

Kyrkornas självbild: vad är viktigast för oss att arbeta med? Importerade internationella konflikter, kan vi jobba med dem här? Hantera dem här? Viktigt att arbeta med ungdomar!

Grupp 3: Vapen

Stort problem, stora ekonomiska intressen. Problem i Sverige och internationellt.

Ex vapenaffärer mellan Sverige och Sydafrika. Vapenimport från israel och vapenexport till andra länder.

Aktion: Resolution 1325 kvinnor, fred och säkerhet! Kyrkan skulle kunna arbeta för medvetandegörande och förverkligande av denna resolution. Kanske inte hjälper med att man har en kvinnlig försvarsminister utan mer kvinnor på olika nivåer.

Kyrkans uppgift som informatör: Skapa medvetenhet bland gräsrotter. Namninsamling, typ påskupproret. Tex info om vapenaffär med Sydafrika och Israel.

Vi i kyrkorna måste föregå med gott exempel när det gäller livsstil Måste vi ha en ständig tillväxt? Går det att kombinera med hållbar utveckling? Kanske vi måste gå mot strömmen.

Hugga direkt när man blir etiketterad! Kritiserar Israel och USA får man etikett, aktivist får negativ klang.

Grupp 4: Rädsla och makt de största pelarna

RÄDSLÅ- enorm pelare som måste störtas i dagliga mötet.

Folkbildning, skaffa kunskap! Brist på kunskap skapar rädsla. Konkret exempel, ordna öppna mötesplatser. Inte redan invigda. Utmana till

Först gudstjänst men sedan gå ut ur kyrkorna. Det görs ett otroligt arbete men det måste göras mer. Modiga måste vi vara!

Positiv globaliseringen som minskar avstånd då avstånd skapar rädsla! Synliggöra varandra och se varandra då det gör att rädslan och avståndet minskar

Bönen är en hjälp när man känner sig rädd själv. Sätta ord på vad man känner och andra kulturella uttryck.

Kyrkans roll: Lindra nöd, fyll till någon som fryser eller hembesök till någon som är ensam. Kyrkan för vara ett salt i världen och skapa nya mötesplatser. Mer möten, inte stanna upp!

Fred är inte så populärt, hot men ska vi sprida fredsbudskapet måste vi göra det inom våra sammanhang.

Konflikthantering i världen och skolan och kyrkorna. Ekumenik i funktion då blir vi trovärdiga.

Grupp 5: Fattigdom: lobbyverskamhet och prioritering i bistånd

Kommentar, bra upplägg!

Vi har varit på så många konferenser där vi har kliat varandra på ryggen.

Lobby:

Kampanjer som tex utrota fattigdomen

Skuldavskrivning

Handelsregler, patent, tullar

Bistånd:

Prioritera MR och demokrati

Mikrokrediter

Lån till kvinnor, genderperspektiv

Vaccin till alla barn; ex malaria

Arbeta för fler arbetsmöjligheter

Utbildning på alla nivåer

Förbättra produktion genom kunskap,

Vi har ju upptäckt att fredarbete tar tid. När vi kommit så långt skulle vi försöka hitta handlingsplan-

- 1) Civil society
- 2) research
- 3) ex Sudan- institutionellt stöd

ickevåldsträning!

Integrationsprojekt här i Sverige! Stimulera och medverka till rasera murar

Satsa på ungdomsgårdar som mötesplatser.

Lugna gatan vill vi verka för eftersom mycket våld ute på gator och torg. Farsor och morsor på stan.

Grupp 6

Liten homogen svensk grupp

Krigets pelare jämfört med våldets pelare. Erfarenhet av våldsamma situationer.

Kränkning

Orättvisa

Brist på kärlek och empati

Den öppna handen som sätts samman med det som Klaus visade. Hur gör vi fredens pelare i våra arbetslag och i kyrkan. Försökt att definiera lokalt, nationellt och internationellt.

Försoning- Sydafrika, ex. Michael Lipsy

Tillit

Upprättelse

Handens bön och lovsång

Hur gör vi det konkret:

Tala om det och lägga fram i bön

Orättvisa handelsvillkor, handla för fred

Rättvis handel där vi kan agera

Ekumeniska följeslagarprogrammet i Israel och Palestina, viktigt!

Konkreta aktioner i den öppna handen.

Grupp 7: Politiska och ekonomiska intressen

Strukturer politiskt och ekonomiskt.

Det finns stort behov att se och analysera på ett bredare plan. Ej köpa allt för enkla teorier.

Tänka och fundera mycket. Öppna och analysera mycket.

Mobilisera för opinion. Ex demonstration mot invasionen av Irak. Väcka opinion bland många och alla inte bara några få.

Bilaterala och internationella påtryckningar: ex USA:s roll (tveksam till men de utövar påtryckningar) men Sverige och EU

Information och kunskapsspridning.

Se och stärka sprickor i muren. Börja i gräsrötter. Ex mödrarna i forna Sovjet. Unga militärer som förlorar stridsviljan.

Kyrkornas roll. Vikten av att kyrkan blir ekonomisk medveten: ex ägande av aktier med även på kaffenivå.

Solidaritetskänsla även om ordet förlorat lite av sin *go*. Vi är lika och står i solidaritet.

Medvetandegöra och informera stärka informationsflödet.

Och BE!

Grupp 8: okunnighet

Samlade många pelare under denna pelare av okunnighet: fördomar, rädsla, rasism
Böra med att ser man något till att man steg för steg måste ta konsekvens för sina handlingar.
Okunnighet, brist på information eller inte vilja ha information.
Handlar om att skapa kyrkans träd.

Mylla rik på kärlek, fredbudskapet där har vi våra rötterna.
Förkunnelse måste vara tydligare, tydligare ledarskap på alla nivåer. Visst ungdomar men även måste också vår generation.
Grenarna- bättre kommunikation så de som beslut som fattas kommer till alla
Undervisning i kyrka och skola - lysa upp okunnighets

Viktigt att vara konkret.

Vad kan man som kyrka och som troende
Fredsskatt- istället för att pengar går till militären kan man flytta över pengar till fred.
5% av ens skatt skall gå till ickevåldsfond, fredsarbete, gör ett aktivt val.
Göra ickevåld attraktivt. Positiva exempel till media.
Tillit fredsbyggande smågrupper som kan bli aktionsgrupp
SKR tar ställning om vapenexport
Kyrkan är på plats när det redan hänt, vi måste vara förebyggande
Handlingsplan som vi formar och träffas igen om några år - då får vi slut på våldet inom 10 år.

Grupp 9: Rasism

Kyrkor stödjer rasism, ex i USA kyrkor för svarta och vita. Vi måste låta inspireras av bibeln inför gud är vi alla lika.
Kyrkan måste ta ansvar
Kyrkoledare måste tala om detta offentligt.
"Interaktion med andra"-ekumenik. Olika kulturer och
Personliga initiativ- om vi accepterar

Målen för kyrkorna
Försöka motverka rasism
Bättre influens på media, ex Belgrad och Sudan. Där har kyrkorna ingen påverkan på media.
Motverka våldets kultur med fredens kultur
Arbeta med antirasism i församlingarna
Ekumenik och interreligiösa möten.
Se vad som påverkar människors liv och interaktions.

Sammanfattning från podiet:

Fin liten knut på några. Fantastiskt att höra. Högt lågt allmängiltigt
Upprepar alla pelare.
Inspirerad och glad- växer en liten rädsla, goda idéer som aldrig blir av tar kraft och allt som
Vi agerar ut ger kraft.
Info är viktig grund för att handla
Kunskap är inte tillräckligt för att handla.

Handla och sedan samtala och reflektera. Framställa handlingsplan. Lägga på organisatör och oss själva.

Våga vara konkret: Välja något av det som vi har samtalat här och genomföra i mitt sammanhang.

Nu här, och sedan åker vi hem. För att flytta stenar behöver vi stöd från varandra. Vikten av att informera varandra. Tvärkyrkoprojekt. Be om fred, tala om fred tänk på fred och verka för fred så kommer guds fred

Tack från Malmö.

Jesus Kristus- ibland kommer namnet bort även om inte arbetet.

Två diken: Nu lämnar vi allt till arrangörerna. Andra diket är att allt ligger på oss, det är bara jag som kan fixa detta. Vi får balansera det.

Martin uppmuntrar till att ta kontakt med Kristna Fredsrörelsen och SKR.